

BERLIINI ÜLESKUTSE KULTUURIPÄRAND EUROOPA TULEVIKU HEAKS

PREAMBUL

Euroopa kultuuripärandi aasta 2018 tähistab Euroopa kultuuripärandi üha kasvava liikumise pöördepunkti. Kasutame seda olukorda, et ära tunda ja avastada meie ühise kultuuripärandi ja väärtushinnangute positiivne ja siduv jõud. See jõud aitab ühendada Euroopa kodanikud ja kogukonnad ning anda kogu Euroopa projektile sügavam tähendus. Praegu on õige aeg tegutseda.

Kolm võõrustajat – **EUROPA NOSTRA** (kultuuripärandi hääl Euroopas), Saksamaa kultuuripärandi komitee (**DNK**), mis tegutseb Euroopa kultuuripärandi aasta riikliku koordineerijana, ja Berliinis asuv Preisimaa kultuuripärandi fond (**SPK**) – tutvustasid Berliini üleskutset „Berlin Call to Action“ 22. juunil 2018 Berliinis toimunud **Euroopa kultuuripärandi tippkohtumisel**.

18.–24. juunini 2018. aastal Euroopa kultuuripärandi aasta raames toimunud esimene Euroopa kultuuripärandi tippkohtumine Berliinis tõi kokku arvukalt kodanikke ja organisatsioone kogu Euroopast. Nende hulka kuulusid kultuuripärandiga tegelevate institutsioonide, ühingute, sihtasutuste ja ülikoolide ning religioosete kogukondade ja asukohtade esindajad; arhitektid, muuseumitöötajad, konservatorid-restaureerijad, käsitöölised, kunstnikud, ajalooliste majade ja kultuuripärandiga asukohtade eraisikutest omanikud, teadlased ja õpetajad; ametiasutuste või finantsasutuste esindajad; ettevõtjad, idufirmad, (kunsti)ajaloolased, ajakirjanikud, fotograafid, üliõpilased ja noored vabatahtlikud; samuti kultuuriministrid, ajalooliste linnade linnapead, Euroopa Liidu, riiklike ja piirkondlike valitsuste liikmed, Euroopa Liidu institutsioonide esindajad ning Euroopa Nõukogu, UNESCO ja ICCROM ning paljud Euroopa kultuuripärandi võrgustikud.

Berliini üleskutse ammutab inspiratsiooni ja õiguslikkust kõikide nende naiste ja meeste teadmistest, entusiasmist ja osalemisest, kes hoolivad (materiaalsest, mittemateriaalsest ja digitaalsest) kultuuripärandist ning kes pühendavad spetsialistide või vabatahtlikena oma teadmised, aja ja energia, et tagada selle pärandi tulevastele põlvedele edasiandmine. Nende töö majanduslik väärtus on märkimisväärne, selle töö sotsiaalne ja kultuuriline väärtus aga hindamatu.

Berliini üleskutse tugineb muu hulgas **Euroopa kultuuripärandi aasta riiklike koordinaatorite, sidusrühmade komitee liikmete** ja **Euroopa kultuuripärandi liidu Alliance 3.3** panusele ja toetusele.

Kutsume nüüd üles kõiki, kes hoolivad Euroopa minevikust, olevikust ja tulevikust, allkirjastama Berliini üleskutse ning seda toetama ja laialdaselt levitama.

BERLIINI ÜLESKUTSE

MEIE, ALLAKIRJUTANUD KODANIKUD, ORGANISATSIOONID JA INSTITUTSIOONID..., oleme valmis võtma ühise vastutuse meie kultuuripärandi ühtse jõu ja potentsiaali avamiseks, et edendada rahumeelsemat, jõukamat, kaasavat ja õiglasemat Euroopat.

Käimasoleval Euroopa kultuuripärandi aastal on meil ainulaadne võimalus mõjutada arutelu Euroopa tuleviku üle. Euroopa põhiväärtused seisavad silmitsi nii paljude väljakutsete ja isegi ohtudega, et see arutelu ei saa põhineda ainult poliitilistel, majanduslikel või julgeoleku kaalutlustel. Me peame Euroopat puudutava narratiivi kursi muutma. Me peame asetama meie ühise kultuuripärandi selle õigesse kohta: Euroopa poliitikate ja prioriteetide keskmesse.

MIKS? SEST...

1. 1. Meie kultuuripärand on see, mis muudab meid eurooplasteks, sest see peegeldab meie erinevaid ja jagatud väärtusi, kultuure ja mälestusi. Seepärast on just meie kultuuripärand Euroopa moto „ühtsus mitmekesisuses“ tõeline kehastus. Kultuuripärand aitab meil vastu seista laastavatele jõududele, mis ohustavad meie ühiskonda.
2. 2. Kultuuripärand hõlmab meie olemuse eri kihte – kohalikke, piirkondlikke, riiklikke ja euroopalikke. Kõik need kihid on omavahel ühendatud ja tugevdavad üksteist ning arenevad pidevalt.
3. 3. Meie kultuuripärand tugevdab kohalikku kogukonda kuulumise tunnet ning samuti Euroopa ühtsust ja ühtekuuluvustunnet.
4. 4. Meie kultuuripärand ühendab põlvkondi, sest see peegeldab inimeste ja mõtete vastastikust ülekandumist ja piiriülest liikumist sajandeid kestnud ühise ajaloo vältel. Sellisel kujul moodustab see aluse lugupidavaks ja rikastavaks vastastikuseks suhtluseks ja koostööks Euroopa kogukondade vahel ning teiste maailma kultuuridega.
5. 5. Meie kultuuripärand on nagu sild mineviku ja tuleviku vahel. See võimaldab meil juhendada oma kultuuritraditsioonidest ja ajaloost ning nendele tugineda, samal ajal tervendades haavu ja parandades mineviku ebakõlasid. Kultuuripärand ajendab jätkuvat loovust ja innovatsiooni. Sellisel kujul on meie kultuuripärand pideva õppimise ja inspiratsiooni allikas ning aktiivse ja vastutus-tundliku kodanikkonna alus.
6. 6. Meie kultuuripärand on samuti säästva arengu ja suurema sotsiaalse ühtekuuluvuse peamine vedaja ning nii otseselt kui ka kaudselt paljude rahuldust pakkuvate töökohtade allikas.
7. 7. Meie kultuuripärand toob harmooniat ja ilu nii kunstlikku kui ka looduslikku elukeskkonda ning parandab seega meie heaolu ja elukvaliteeti.

Aastal, mil tähistame [inimõiguste ülddeklaratsiooni 70. aastapäeva](#), tuletame meelde, et õigus kultuuripärandile on põhiline inimõigus. Samuti kinnitame käesoleval Euroopa kultuuripärandi aastal veel kord meie pühendumust mitmele [asjakohasele poliitilisele dokumendile](#), mis on juba vastu võetud paljude Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide poolt. Nüüd on aeg muuta need põhimõtted tõhusateks käegakatsutavate tulemustega tegevusteks Euroopa ja selle kodanike jaoks:

TEGEVUS 1 ÜLE-EUROOPALISE KULTUURIPÄRANDI TEGEVUSKAVA VÄLJATÖÖTAMINE

Me kutsume üles koostama ambitsioonika üle-euroopalise kultuuripärandi tegevuskava, mis oleks Euroopa kultuuripärandi aasta püsiv pärand. Kultuuripärandi tegevuskava on juba välja kuulutatud hiljuti vastu võetud uues [Euroopa kultuurivaldkonna tegevuskavas](#). Kultuuripärandi tegevuskava tuleb ette valmistada ja rakendada, kaasates täielikult kõiki asjaomaseid avaliku ja erasektori sidusrühmi, sealhulgas kodanikuühiskonda. See tegevuskava peab olema terviklik ja seotud teiste peamiste ELi poliitiliste tegevuskavade ja prioriteetidega ning täielikult kooskõlas hiljutiste [ELi Nõukogu](#) järeldustega. Peame silmas selliseid eesmärgi ja poliitikavaldkondi nagu sotsiaalne ühtekuuluvus, piirkondlik areng, linnade areng, maapiirkondade areng, keskkonna-, merendus- ja turismipoliitika, säästva arengu strateegia ja kliimamuutustega kohanemine, teadusuuringud ja innovatsioon, digitaalpoliitika, haridus ja oskused ning loomulikult töö noortega. Tegevuskaval peab lisaks olema ka tugev väline mõõde, sest EL peab võtma ka üleilmse vastutuse ja tegema koostööd partneritega nii ELi sees kui ka väljaspool ELi piire. Seepärast peaks tegevuskava olema kooskõlas Euroopa Nõukogu [Faro konventsiooniga kultuuripärandi väärtuse kohta ühiskonnas](#) ja hiljuti avaldatud [Euroopa kultuuripärandi strateegiaga 21. sajandil](#) ning [ÜRO säästva arengu tegevuskavaga aastaks 2030](#).

TEGEVUS 2 KULTUURIPÄRANDI TUNNUSTAMINE EUROOPA POLIITIKATE JA RAHASTAMISE PRIORITEEDINA

Tulevase üle-euroopalise kultuuripärandi tegevuskava toetuseks kutsume ELi institutsioone üles täielikult tunnustama kultuuripärandit strateegilise prioriteedina [tulevastes poliitikaprogrammides](#) ja [ELi uues mitmeaastases finantsraamistikus](#) (aastaiks 2021–2027). See aitab väga vajalike investeeringute näol panustada Euroopa inim- ja kultuurilisse kapitali ning edendada euroopalikke väärtusi. Samal ajal oleme kõik pühendunud jätkuvalt suurendama teadlikkust Euroopa kultuuripärandi [arvukatest väärtustest ja eelistest](#). See on eriti oluline 2019. aasta mais toimuvate Euroopa Parlamendi valimiste ja neile järgneva uue Euroopa Komisjoni määramise valguses.

TEGEVUS 3 KOHALIKU, RIIKLIKU JA EUROOPALIKU ÜHENDAMINE

Juhtimise eri tasandid on kultuuripärandi kui ühiskonna, majanduse, kultuuri ja keskkonna seisukohast strateegilise ressursi täieliku potentsiaali vallapäastmisel võtmetähtsusega. Seetõttu kutsume üles kõiki Euroopa riike, piirkondi ja linnu jätkama kultuuripärandi terviklike ja ambitsioonikate poliitikate ja tegevuskavade väljatöötamist. Samuti kutsume neid üles tõhustama suhtlemist ja koostööd asjaomaste Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide ning kodanikuühiskonnaga. Ainult sel moel saame tagada, et kohaliku, riikliku ja Euroopa tasandi juhtide vastuvõetud poliitikad ja tegevuskavad täiendavad üksteist ja moodustavad ühtse terviku.

TEGEVUS 4 ASENDAMATU SÄILITAMINE JA EDASTAMINE

Kultuuripärand on ainulaadne ja asendamatu. Vaatamata sellele on kultuuripärand sageli haavatav ja isegi ohustatud. Seetõttu on meie ühine ülesanne seda aaret säilitada ja anda see edasi tulevastele põlvkondadele nautimiseks ja (taas)kasutamiseks. Peame suurendama vajalikke inim- ja rahalisi ressursse ning panustama oskuste ja suutlikkuse parandamisse, et tagada meie pärandi nõuetele vastav säilitamine, arendamine ja edastamine nii füüsiliselt kui ka digitaalselt. Sellesse protsessi tuleb täielikult kaasata ülikoolid ja teaduskogukonnad, arendada innovaatilisi ärimudeleid ja ergutada pärandi ja kunsti vahel tekkivat loominguist sünergiaid. Peame ka tunnustama oma pärandi mittemateriaalse avaldumise väärtust, mis arendab ja rikastab pidevalt meie ühiskonda ja elukeskkonda.

TEGEVUS 5 INVESTEERIMINE KVALITEETSESSE PÄRANDIST JUHITUD TAASTEKKESSE

Peame tagama ja võimaldama piisavad avaliku ja erasektori investeeringud kohalike naabruskondade, linnade ja maapiirkondade kvaliteetsesse pärandist juhitud taastekkesse, mis põhineb loovusel, innovatsioonil ja uue eesmärgiga taaskasutamisel; mis on inspireeritud Davosi deklaratsioonis sõnastatud kvaliteetse Baukulturi põhimõtetest, [Davosi deklaratsioon](#) võeti vastu kohe Euroopa kultuuripärandi aasta algul; ja mida rikastab kodanike ja nende kogukondade ning kodanikuühiskonna organisatsioonide aktiivne osalus. Seoses sellega tervitame loomingulist ja lugupidavat koostööd ehituspärandi kaitsmisel ja ehitatud keskkonnale nüüdisaegse panuse andmisel, mis omakorda panustab tuleviku kultuuripärandisse.

TEGEVUS 6 PAREMATE TEADMISTE JA SÜGAVAMA ARUSAAMISE SOOSIMINE

Kultuuripärandile tuleb anda palju olulisem koht kõikides vanusegruppides õppurite hariduses – nii formaalses kui ka mitteformaalses. See õhutab avalikkust rohkem osalema meie kultuuripärandi kaitsmisel ja edastamisel. Erilist tähelepanu tuleb pöörata ajaloo õpetamisele ja pärandi tõlgendamisele lähtuvalt Euroopa minevikust, olevikust ja tulevikust laiemalt. See annab Euroopa kodanikele, aga eriti meie lastele ja noortele, võimaluse sügavamalt mõista hetkel toimuvaid kokkupõrkeid ja muutusi Euroopas ning samuti Euroopa ja maailma teiste kultuuride vahel. Kõik need tegevused aitavad luua lugupidavaid ja mõtestatud seoseid inimeste ja kohtade vahel, kus nad elavad, töötavad või mida külastavad. See hõlbustab ka Euroopa uute elanike paremat mõistmist, kaasamist ja neist lugupidamist.

TEGEVUS 7 KÄESOLEVA OLUKORRA KASUTAMINE

Euroopa kultuuripärandi aasta on tugevdanud Euroopa kultuuripärandit puudutava poliitika hetkeseisu ja seda toetavat liikumist. Peame kindlustama ja veelgi parandama võimalikult paljude avaliku ja erasektori sidusrühmade vahelist koostööd, sealhulgas koostööd asjaomaste Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide ja kodanikuühiskonna vahel. Selle saavutamiseks tuleb leida sobiv viis, kuidas jäädvustada Euroopa kultuuripärandit puudutavate teadmiste kogumise, suutlikkuse arendamise ja selle propageerimise korraldamisega seotud töö püsivalt.

22. juunil 2018 Berliinis

Berliini ülekutset saab allkirjastada Europa Nostra kodulehel:
www.europanostra.org/berlin-call-action

